

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р арх. Валери Иванов
катедра „Градоустройство“, Архитектурен факултет, УАСГ

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по професионално направление 5.7. „Архитектура, строителство и геодезия“, докторантска програма: „Териториално, ландшафтно устройство и градоустройство“.

Автор на дисертационния труд: урб. Любомир Петров – редовен докторант към катедра „Градоустройство“, отчислен с право на защита със Заповед № 255/27.05.2020 г. на Ректора на УАСГ.

Тема на дисертационния труд: „Собствеността като фактор за пространствено развитие/мегапроекти и градско обновяване/“.

Основание за изготвяне на рецензията: Заповед № 502/13.07.2021 г. на Ректора на УАСГ за назначаване на научно жури проведено на 20.07.2021 г.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРУДА

Дисертационният труд е представен с обем 270 страници, вкл. 49 таблици и 52 фигури .

Библиографската справка включва 156 източника, от които 42 статии в електронни издания, 14 български автори, 71 чуждестранни автори, 10 стратегически и планови документи и 19 нормативни документи.

Актуалността на изследването се определя от няколко основни фактора:

- значимата и разрастваща се взаимнообвързаност между проблемите на урбанизацията, градското обновяване, недвижимата собственост и инвестиционните намерения върху големи територии/мегапроекти/;

- взаимните зависимости между мегапроектите и поредица от съществени градски фактори: обществен интерес, околна среда, културно наследство, устойчиво развитие, градско обновяване, глобално и локално реструктуриране на икономиките в света, икономически растеж и иновации и пр.;

- нарастващото значение на мегапроектите за урбанистичното развитие на столицата и йерархичните изменения в центричната ѝ система в резултат на реализацията им;

- липсата на обоснована комплексна система от критерии и изисквания за целесъобразно ситуиране на мегапроектите в структурата на града

Аргументирано формулираните от автора **цел и задачи** изясняват основните акценти в труда:

- извеждане на оригинална авторова трактовка на термина „мегапроект“ вкл.: характеристики, жизнен цикъл, финансиране и управление, критерии за оценка и пр.;

- изследване на влиянието на мегапроектите върху градската структура и процесите на градското обновяване най-вече в столицата на база на синтезираните основни групи критерии;

- разработване на урбанистични изисквания за оптимална локализация и ефективна реализация на мегапроектите изкристализирали в оригинална методика за оценка на основните им характеристики;

- формулиране на практически препоръки за интегриране на разработената методика в системата от документи за териториално планиране на столицата.

Приложените **аналитико-синтезни методи** са избрани правилно и логично в съответствие с формулираните цел, задачи, териториален и функционален обхват. Проведени са аргументирано и последователно в изследването.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТРУДА

Дисертационният труд включва следното съдържание: Въведение, четири глави, Заключение и Библиографска справка.

Въведението представя основите на изследването като извежда различни аспекти от актуалността на разглеждания проблем, целта, задачите, обхвата и приложените методи.

Главата **Теоретични аспекти** е акцентирана върху авторовата теоретична интерпретация на същността на мегапроектите, на критериите за тяхната оценка като инвестиционно намерение, на характеристиките на градското обновяване, чийто основен компонент са мегапроектите, на признаците за ефективно градско обновяване в градската среда.

Особено стойностни, според мен, са разсъжденията и обосновките свързани с:

- дефиниране на мегапроектите като значимо градско явление;
- принципни характерни особености: комплексност, маркетингов инструмент, сблъсък на интереси, демонстрация на власт и влияние;
- жизнен цикъл на мегапроектите: формиране, експлоатация, неизползване, възстановяване, прекратяване.

Главата **Урбанистичен анализ**, на база на проведен сравнителен анализ, извежда основни аспекти свързани с планирането и реализацията на мегапроектите в столицата – урбанистични политики, собственост, градско обновяване.

Обект на изследване са три софийски мегапроекта /Бизнес парк София, София Тех Парк и Мол Парадайс център/, за анализа на които авторът извежда обоснована критериална система, която включва: направления, критерии и подкритерии за оценка.

Главата **Урбанистични насоки за оптимална локализация и успешна реализация на мегапроектите** представя авторовата методика за оценка на

ефективността и целесъобразността на локализацията и функционирането на мегапроектите, разработена на база съобразяване с комплекс от фактори определили тяхното създаване, формиране и развитие.

Методиката включва две основни групи компоненти:

- структуроопределящи вкл.: формулиране на цел, основания и принципи, определяне на основни критерии за оценка;

- приложни – свързани с процеса на приложение вкл.: определяне на основни участници и етапи, очаквани резултати.

Посочените компоненти логически структурирани и обвързани в оригинална авторова матрица на методиката са приложени за оценка на реализирани в гр. София мегапроекти, както и върху мегапроекти предвидени за реализация.

Изведените в резултат на прилагането на методиката оценки в значителна степен съвпадат с формираното обществено мнение за първите и със степента на трудности и проблеми възникващи при реализацията на вторите.

Главата **Критерии за оценка на локализацията и успешната реализация на мегапроектите в системата от планови инструменти на столична община** формулира посочените критерии, връзката им с моделите за формиране на мегапроекти и предлага възможности за вкомпониране на методиката в системата от устройствени документи свързани с развитието на столицата вкл.: Визия за София, ОУП, ПУП, ПИРО.

Главата **Заключение** обобщава проведените изследвания, синтезира изводи за приложението на труда в различни социални и професионални сектори, извежда претендираните приноси и обосновава възможности за бъдещи проучвания по разглежданата тематика.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Формулираните в заключителната част приноси са логичен резултат от комплексното, креативно, задълбочено и аргументирано научно изследване проведено в труда. Особено стойностни в теоретично и приложно отношение, според мен, са приносите свързани с:

- Формулиране на оригинална авторова интерпретация на мегапроектите в условията на националния български контекст в следните аспекти:

- принципни характеристики;

- жизнен цикъл;

- териториални изисквания за локализация;

- обвързаности с процесите на градското обновяване.

- Изследване на условията, критериите, моделите за локализация на мегапроектите като съществен компонент на недвижимата градска собственост и влиянието им върху градската среда, урбанистичните политики, териториалното планиране, пазара на имоти.

- Разработване на авторова методика за оценка на локализацията на мегапроектите в урбанизираните структури със следните основни компоненти:
 - критерии за оценка;
 - участници в процесите свързани с локализацията и функционирането на мегапроектите;
 - етапи на реализация на методиката;
 - приложение на методиката, изводи, контрол, препоръки за бъдещи дейности.

При разработката на методиката е отчетен сложният комплекс от фактори /териториални, икономически, социални и пр./, които влияят върху оценката на локализацията.

- Структуриране на практически идеи, предложения, препоръки за целесъобразно интегриране на разработената методика в системата от документи за териториално планиране на столицата. Той формира теоретична и приложна база за последващи изследвания в разглежданата или сходни на нея проблематики.

С дисертационния си труд авторът аргументирано заявява своя изследователски интерес, а и професионален капацитет и възможности в една значима, отговорна и перспективна област на модерното урбанистично развитие на столицата.

Компетентното и аргументирано формулиране и експониране на приносите в труда генерират извода, че те са безспорно резултат от личните авторови изследвания, анализи и обобщения.

Приносите могат да бъдат свързани със следните аспекти на научната дейност – новост за науката, обогатяване на съществуващи знания, приложение на теоретични достижения в практиката.

Авторефератът логично и точно отразява съдържанието на труда. Разработен е въз основа на неговата структура и извежда проведените проучвания и изводи ясно, последователно и коректно.

Публикациите по дисертационната тема – 2 на брой, демонстрират професионалните качества на докторанта, значимия му личен принос в постигнатите резултати, задълбочените и комплексни познания по изследваната проблематика.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Към разглеждания дисертационен труд ще формулирам известни препоръки, които според мен, биха били креативно полезни при бъдещите изследвания на автора и не намаляват стойността на постигнатите научни и научно-приложни резултати:

- да се апробират възможностите за прилагане на постигнатите резултати /методика за оценка, практически насоки, идеи, постановки и пр./ в други големи градове на България;

- да се формулират предложения за усъвършенстване на нормативната база във всички нейни аспекти /териториални, икономически, строително-технически и пр./ свързани с планирането, проектирането, строителството и експлоатацията на мегапроектите в страната;

- разработената методика да се развие до вид за приложно използване и се предостави като публикация на заинтересованите ползватели: урбанисти, управленски структури и пр.

Посочените препоръки целят да мотивират автора да продължи проучванията и разсъжденията си по тази актуална и важна урбанистична, икономическа и социална област на теоретично и приложно познание, в която той с дисертационния си труд безспорно демонстрира информираност, възможности, креативност, иновативност, изследователски ресурс.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложените в настоящата рецензия анализи, обобщения и оценки, формулираните препоръки и изводи ми дават всички необходими основания с убеденост да предложа на настоящото авторитетно научно жури да присъди на автора на разглеждания дисертационен труд урб. Любомир Петров образователната и научна степен „ДОКТОР“.

Автор на рецензията:

/проф. д-р арх. Валери Иванов/

01.09.2021 г.

гр. София.